

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 30. septembril 2021¹

Kohtuasi C-389/20

CJ

versus

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n°2 de Vigo (Vigo halduskohus nr 2, Hispaania))

Eelotsusetaotlus – Meeste ja naiste võrdne kohtlemine sotsiaalkindlustuse valdkonnas – Direktiiv 79/7/EMÜ – Artikli 4 lõige 1 – Igasuguse soolise diskrimineerimise keeld – Koduabilised – Töötuskindlustuse kaitse – Väljajätmine – Konkreetselt naistöötajate ebasoodsam olukord – Õigustatud sotsiaalpoliitika-alased eesmärgid – Proportsionaalsus

I. Sissejuhatus

1. Euroopa Kohus on juba leidnud, et „[õ]igus sellele, et inimest ei diskrimineerita sooliselt, on üks inimese põhiõigusi, mille järgimist peab Euroopa Kohus tagama“.²
2. Kõnesoleva eelotsusetaotlusega esitab Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n°2 de Vigo (Vigo halduskohus nr 2, Hispaania) Euroopa Kohtule küsimused, mille eesmärk on eelkõige tõlgendada direktiivi 79/7/EMÜ³ artikli 4 lõiget 1 seoses liikmesriigi õigusnormiga, mille kohaselt jäetakse töötushüvitis välja riikliku sotsiaalkindlustusskeemi alusel ühele tervele töötajate kategooriale antavatest hüvitistest. Käesolevas asjas on eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuste keskmes koduabiliste tegevusala, millel töötavad väga suures enamuses naised.
3. Kas sellisel juhul on tegemist kaudse diskrimineerimisega, mis on direktiiviga 79/7 keelatud? Sellele küsimusele proovingi käesolevas ettepanekus vastata.

¹ Algkeel: prantsuse.

² 30. aprilli 1996. aasta kohtuotsus P. vs. S. (C-13/94, EU:C:1996:170, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

³ Nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiiv meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas (EÜT 1979, L 6, lk 24; ELT eriväljaanne 05/01, lk 215).

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. *Direktiiv 79/7*

4. Direktiivi 79/7 põhjenduses 2 on märgitud:

„võrdse kohtlemise põhimõtet sotsiaalkindlustuse valdkonnas tuleks esmalt rakendada riiklikes sotsiaalkindlustusskeemides, mis pakuvad kaitset haiguse, invaliidsuse, vanaduse, tööõnnetuste, kutsehaiguste ja töötuse puhul ning sotsiaalabis, kuivõrd see on ette nähtud eespool mainitud skeemide täiendamiseks või asendamiseks.“

5. Selle direktiivi artiklis 1 on ette nähtud:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on sotsiaalkindlustuse valdkonnas meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte (edaspidi „võrdse kohtlemise põhimõte“) järkjärguline rakendamine artiklis 3 ettenähtud sotsiaalkindlustuse ja muu sotsiaalkaitse valdkondades.“

6. Kõnealuse direktiivi artikli 3 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse:

a) riiklike sotsiaalkindlustusskeemide suhtes, mis pakuvad kaitset järgmistel juhtudel:

[...]

– töötus;

[...]“.

7. Sama direktiivi artikli 4 lõikes 1 on sätestatud:

„Võrdse kohtlemise põhimõtte tähendab, et puudub igasugune otsene või kaudne sooline diskrimineerimine, eriti seoses perekonnaseisuga, ning eelkõige siis, kui kõne all on:

– skeemide ulatus ja neile ligipääsu tingimused,

– sissemakse kohustus ja sissemaksete arvutamine,

[...]“.

2. Direktiiv 2006/54/EÜ

8. Direktiivi 2006/54/EÜ⁴ artikkel 1 „Eesmärk“ näeb ette:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine tööhõive ja elukutse küsimustes.

Selleks sisaldab käesolev direktiiv sätteid võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks järgmistes valdkondades:

- a) töö saamine, sealhulgas edutamine ja kutseõpe;
- b) töötingimused, sealhulgas töötasu;
- c) kutsealased sotsiaalkindlustusskeemid.

[...]“.

9. Selle direktiivi artikli 2 „Mõisted“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- f) kutsealased sotsiaalkindlustusskeemid – [direktiiviga 79/7] reguleerimata kindlustusskeemid, mille eesmärk on töötavatele isikutele, nii töötajatele kui ka füüsilisest isikust ettevõtjatele, ettevõtetes või ettevõtete ühenduses, majandustegevuse alal, kutsealases sektoris või sektorite grupis anda hüvitisi, mis täiendavad või asendavad riiklike sotsiaalkindlustusskeemide alusel makstavaid hüvitisi, olgu sellistes skeemides liikmeksolemine kohustuslik või vabatahtlik.“

B. Hispaania õigus

1. LGSS

10. Üldise sotsiaalkindlustusseaduse (Ley General de la Seguridad Social) konsolideeritud redaktsiooni, mis kiideti heaks kuninga 30. oktoobri 2015. aasta seadusandliku dekreediga 8/2015, millega kiidetakse heaks üldise sotsiaalkindlustusseaduse muudetud redaktsioon (Real Decreto Legislativo 8/2015 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social)⁵ (edaspidi „LGSS“), artikkel 251 „Kaitsetegevus“ sätestab:

„Koduabiliste suhtes kohaldatava eriskeemi alla kuuluvatel töötajatel on õigus saada sotsiaalkindlustushüvitisi vastavalt käesolevas üldises sotsiaalkindlustusskeemis ette nähtud korrale ja tingimustele, järgmiste erisustega:

[...]

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2006. aasta direktiiv meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta tööhõive ja elukutse küsimustes (ELT 2006, L 204, lk 23).

⁵ BOE nr 261, 31.10.2015, lk 103291, ja parandus BOE nr 36, 11.2.2016, lk 10898.

d) Koduabiliste suhtes kohaldatava eriskeemiga antav kaitse ei hõlma töötuskindlustuse kaitset.“

11. LGSS artikli 264 „Kaitstud isikud“ lõikes 1 on sätestatud:

„Töötuskindlustuse kaitse alla kuuluvad juhul, kui nad selleks makseid maksavad:

- a) sotsiaalkindlustuse üldskeemi alla kuuluvad töötajad;
- b) seda riski hõlmavate sotsiaalkindlustuse eriskeemide alla kuuluvad töötajad, õigusnormidega kehtestatud erisustega;

[...]“.

2. Kuninga dekreet 625/1985

12. Kuninga 2. aprilli 1985. aasta dekreeidi 625/1985, millega rakendatakse 2. augusti 1984. aasta seadust 31/1984 töötuskindlustuse kaitse kohta (Real Decreto 625/1985 por el que se desarrolla la Ley 31/1984, de 2 de agosto, de Protección por Desempleo⁶), artikli 19 „Sissemaksed“ lõikes 1 on sätestatud:

„Töötusriski jaoks tuleb sissemakseid teha kõikidel ettevõtetel ja töötajatel, kes kuuluvad sotsiaalkindlustuse üldskeemi ja eriskeemidesse, mis kaitsevad selle riski eest. Töötuse riski eest tehtavate sissemaksete arvutamise alus on sama kui tööõnnetuste ja kutsehaiguste jaoks ette nähtud arvutamise alus.“

III. Põhikohtuasjas vaidluse aluseks olevad asjaolud, eelotsuse küsimused ja menetlus Euroopa Kohtus

13. CJ on koduabiline ja tema tööandja on füüsiline isik. Alates 2011. aasta jaanuarist on ta kindlustatud koduabiliste suhtes kehtiva sotsiaalkindlustuse eriskeemi alusel (edaspidi „koduabiliste sotsiaalkindlustuse eriskeem“).

14. CJ esitas 8. novembril 2019 Tesorería General de la Seguridad Social'ile (sotsiaalkindlustusamet, edaspidi „TGSS“) taotluse töötuskindlustuse kaitse sissemaksete tegemise kohta, et saada õigust hüvitisele. Sellele taotlusele oli lisatud tema tööandja kirjalik nõusolek tasuda taotletud sissemakseid.

15. TGSS jättis selle taotluse rahuldamata 13 novembri 2019. aasta otsusega põhjendusel, et kuna CJ on kindlustatud koduabiliste sotsiaalkindlustuse eriskeemi alusel, on võimalus teha sellesse skeemi töötuskindlustuse sissemakseid sõnaselgelt välistatud LGSS artikli 251 punktiga d. TGSS jättis selle otsuse muutmata oma 19. detsembri 2019. aasta otsusega, mis tehti CJ esitatud vaide tulemusel.

16. CJ esitas 5. juunil 2020 TGSSi teisenä tehtud otsuse peale kaebuse Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n°2 de Vigo'le (Vigo halduskohus nr 2), väites sisuliselt, et see liikmesriigi õigusnormi säte (edaspidi „põhikohtuasjas käsitletav säte“) seab koduabilised

⁶ BOE nr 109, 7.5.1985, lk 12699, ja parandus BOE nr 134, 5.6.1985, lk 16992

sotsiaalselt abitusse olukorda, kui nende töösuhe lõppeb neist endist olenematutel põhjustel. See olukord väljendub asjaolus, et neil on võimatu saada mitte üksnes töötushüvitist, vaid ka teisi sotsiaaltoetusi, mis sõltuvad selle hüvitise saamise õiguse lõppemisest.

17. Neil asjaoludel otsustaski Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n°2 de Vigo'le (Vigo halduskohus nr 2) 29. juuli 2020. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtu kantseleisse 14. augustil 2020, menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas [direktiivi 79/7] artikli 4 lõiget 1 võrdse kohtlemise kohta, mis takistab igasugust otsest või kaudset soolist diskrimineerimist sotsiaalkindlustusmaksete tasumise kohustuses, ning [direktiivi 2006/54] artikli 5 punkti b, milles on sätestatud samasugune otsese või kaudse soolise diskrimineerimise keeld sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise ja nendes kindlustuse saamise tingimuste ning samuti sotsiaalkindlustusmaksete tasumise kohustuse ja nende maksete suuruse arvutamise osas, tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus niisugune riigisisene õigusnorm nagu LGSS artikli 251 punkt d, milles on sätestatud, et „koduabilistele ette nähtud eriskeemiga tagatud kaitse ei hõlma töötuskindlustuse kaitset“?
2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas eespool viidatud õigusnormi tuleb käsitada vastavalt direktiivi 2006/54 artikli 9 lõike 1 punktidele e ja/või k keelatud diskrimineerimise näitena, kuna kõnealuse õigusnormi, LGSS artikli 251 punkti d adressaadid on peaaegu eranditult naised?“

18. TGSS, Hispaania valitsus ja Euroopa Komisjon esitasid kirjalikud seisukohad. CJi, TGSSi, Hispaania valitsuse ja komisjoni nimel esitati suulised seisukohad 30. juunil 2021 toimunud kohtuistungil.

IV. Analüüs

A. Vastuvõetavus

19. Oma kirjalikes seisukohtades seavad TGSS ja Hispaania valitsus kahtluse alla eelotsusetaotluse ja selles sisalduvate küsimuste vastuvõetavuse.

20. Kõigepealt väidab TGSS, et põhikohtuasi on kunstlik selles mõttes, et CJ pöördus eelotsusetaotluse esitanud kohtusse valede põhjenduste alusel. Nimelt ei käsitle kohtuvaidlus tema väitel mitte väidetavat sissemaksete tegemise õigust, vaid töötushüvitisi käsitleva sotsiaalkindlustuse õiguse tunnustamist.

21. Seejärel väidavad TGSS ja Hispaania valitsus, et see tunnustamine kuulub sotsiaalküsimusi lahendavate kohtute alluvusse ning sellest tulenevalt ei kuulu selle kohtuvaidluse lahendamine eelotsusetaotluse esitanud kohtu kui halduskohtu alluvusse. Seega ei ole kõnealuse valitsuse väitel mingit seost kõnesoleva eelotsusetaotluse ja põhikohtuasja lahendamise vahel.

22. TGSS väidab samuti, et juhul, kui põhikohtuasi puudutab tõepoolest sissemaksete tegemise õiguse tunnustamist, ei oleks direktiivi 79/7 tõlgendamine vajalik selleks, et võimaldada eelotsusetaotluse esitanud kohtul selle taotluse kohta otsus teha. Küsimus koduabiliste eriskeemi kaitse ulatuse kohta on tema sõnul nimelt eraldiseisev selle skeemi rahastamise küsimusest.

23. Viimaseks, esitamata sõnaselgelt vastuvõetamatuse vastuväidet, väidab Hispaania valitsus, et direktiiv 79/7 ei ole põhikohtuasjas kohaldatav. Peale selle väidab ta, et eelotsuse küsimused tuleb tunnistada vastuvõetamatuks, kuivõrd need puudutavad direktiivi 2006/54. Tõstatamata formaalselt asja läbivaatamist takistavat asjaolu, märgib komisjon samuti, et viimati nimetatud direktiiv ei ole käesolevas asjas kohaldatav.

24. Leian, et need argumendid, välja arvatud direktiivi 2006/54 puudutav argument, tuleb tagasi lükata.

25. Esiteks, mis puudutab väidet, et põhikohtuasi on kunstlik ja eelotsuse küsimused hüpoteetilised, siis tuleb meenutada, et kehtib eeldus, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased.⁷

26. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et see kohtuvaidlus käsitleb koduabiliste sotsiaalkindlustuse raames töötushüvitise saamise õiguse tunnustamist. Oma kaebuses vaidlustab CJ nimelt TGSSi otsuse jätta rahuldamata taotlus tasuta sissemakseid töötusrisi kindlustamiseks mitte väidetava sissemaksete tegemise õiguse kasutamise raames, vaid *selleks*, et saada õigus töötushüvitisele. Eelotsusetaotlusest nähtub, et selle rahuldamata jätmise otsuse aluseks on seadusandliku poliitika otsus, millega ei anta koduabilistele võimalust saada sotsiaalkindlustuse raames töötushüvitist.⁸ Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kuna seda otsust rakendav LGSS artikli 251 punkt d on kohaldatav koduabiliste suhtes kehtiva sotsiaalkindlustuse eriskeemi alla kuuluvate töötajate rühma suhtes, mis koosneb peaaegu eranditult naistest, võib see säte riikliku sotsiaalkindlustusskeemi kohaldamisala osas kujutada endast kaudset soolist diskrimineerimist, mis on keelatud direktiiviga 79/7.

27. Kuivõrd eelotsusetaotluses on pikemalt täpsustatud esitatud küsimuste asjakohasust, ei saa Euroopa Kohus minu arvates jätta eelotsusetaotluse läbi vaatamata põhjendusel, et on ilmne, et taotletaval liidu õiguse tõlgendamisel puudub igasugune seos põhikohtuasja asjaolude või esemega.⁹

28. Teiseks, väide, et selle kohtuvaidluse lahendamine ei kuulu liikmesriigi õigusnormide kohaselt eelotsusetaotluse esitanud kohtu alluvusse, kuna see käsitleb sotsiaalkindlustuse raames töötushüvitiste saamise õiguse tunnustamist ja kuulub järelikult sotsiaalküsimusi lahendavate kohtute alluvusse, ei ole piisav, et tuua kaasa eelotsusetaotluse vastuvõetamatust, kuna Euroopa Kohtu ülesanne ei ole seada kahtluse alla hinnangut, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus on andnud riigisisestele kohtukorraldust ja kohtumenetlust reguleerivatele normidele.¹⁰ Euroopa Kohus peab nimelt lähtuma liikmesriigi kohtu esitatud eelotsusetaotlusest, kui seda ei ole riigisiseses õiguses sätestatud võimaliku edasikaebemenetluse käigus tühistatud.¹¹ Tuletan sellega

⁷ Vt eelkõige 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus Gauweiler jt (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 25) ja 10. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Wightman jt (C-621/18, EU:C:2018:999, punkt 27).

⁸ Eelotsusetaotlusest nähtub, et TGSS järeltas oma 13. novembri 2019. aasta otsuses, et „sellel mees- või naistöötajate rühmal ei ole praeguse seisuga võimalust sissemakseteks sotsiaalkindlustusskeemi, *et saada töötuskindlustuse kaitse*“. Kohtujuristi kursiiv.

⁹ Vt selle kohta 16. juuni 2015. aasta kohtuotsus Gauweiler jt (C-62/14, EU:C:2015:400, punkt 25) ja 10. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Wightman jt (C-621/18, EU:C:2018:999, punkt 27).

¹⁰ Vt 30. septembri 2020. aasta kohtuotsus CPAS de Liège (C-233/19, EU:C:2020:757, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹¹ Vt selle kohta 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus) (C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

seoses meelde, et riigisiseste õigusnormide tõlgendamise osas peab Euroopa Kohus põhimõtteliselt tuginema eelotsusetaotlusest tulenevatele hinnangutele, kuna väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole Euroopa Kohus pädev tõlgendama liikmesriigi sisest õigust.¹²

29. Kolmandaks ja viimaseks, mis puudutab argumenti, et eelotsuse küsimused ei ole vastuvõetavad tulenevalt väidetavast asjaolust, et direktiivid 79/7 ja 2006/54 ei ole põhikohtuasjas kohaldatavad, siis tuleb nentida, et kuivõrd see kohtuasi puudutab, nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, väidetava kaudse soolise diskrimineerimise olemasolu, on direktiiv 79/7 põhikohtuasjas kohaldatav. See diskrimineerimine puudutab nimelt Hispaania riikliku sotsiaalkindlustusskeemi kohaldamisala, mis tagab kaitset eelkõige töötuse riski eest.

30. Seevastu direktiiv 2006/54 ei ole käesolevas asjas kohaldatav. Selle direktiivi artiklist 1 tuleneb nimelt, et selle eesmärk on tagada meeste ja naiste võrdsete võimaluste ja võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamine tööhõive ja elukutse küsimustes, ning see sisaldab sätteid selle põhimõtte rakendamiseks selles osas, mis puudutab eelkõige töötingimusi, sealhulgas töötasu. „Töötingimuste“ ja „töötasu“ mõistetega ei saa hõlmata sotsiaalkindlustusskeeme või sotsiaalkindlustushüvitisi (nagu töötushüvitis), mida reguleerib otse seadus ja mille puhul on välistatud ettevõtte- või kutsealasesed kokkulepped ning mida tuleb kohaldada üldiselt määratletud töötajate kategooriatele.¹³ Peale selle tuleneb selle direktiivi artikli 1 teise lõigu punkti c tõlgendamisest koostoimes artikli 2 lõike 1 punktiga f, et see direktiiv on kohaldatav mitte riiklike skeemide, vaid kutsealaste sotsiaalkindlustusskeemide suhtes.

31. Neid kaalutlusi arvestades leian, et teine eelotsuse küsimus tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata. Teen Euroopa Kohtule siiski ettepaneku lugeda käesolev eelotsusetaotlus vastuvõetavaks.

B. Sisulised küsimused

1. Esimese eelotsuse küsimuse uuesti sõnastamine

32. Käesoleva ettepaneku punktis 30 esitatud põhjustel teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata ainult esimesele eelotsuse küsimusele, sõnastades selle ümber.

33. Nimelt esitatakse Euroopa Kohtule küsimus eelkõige selle kohta, kas direktiivi 79/7 artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene õigusnorm, mis jätab koduabilistele riikliku sotsiaalkindlustusskeemiga antavate hüvitiste hulgast välja töötushüvitise, kui on tuvastatud, et need töötajad on peaaegu eranditult naised.

34. Sellele küsimusele tarviliku vastuse andmiseks analüüsin esiteks, kas põhikohtuasjas käsitletav säte kuulub direktiivi 79/7 kohaldamisalasse (2. jagu). Kui selgub, et töötushüvitised kuuluvad selle direktiivi kohaldamisalasse, analüüsin teiseks seda, kas nende hüvitiste väljajätmine koduabiliste suhtes kehtiva eriskeemi alusel antavate hüvitiste hulgast, mis on ette nähtud LGSS artikli 251 punktis d, on, nagu pakub välja eelotsusetaotluse esitanud kohus, selle direktiiviga keelatud kaudne sooline diskrimineerimine (3. jagu).

¹² Vt selle kohta 6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus Târşia (C-69/14, EU:C:2015:662, punkt 13) ja 16. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus Glencore Agriculture Hungary (C-189/18, EU:C:2019:861, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹³ Vt selle kohta 22. novembri 2012. aasta kohtuasi Elbal Moreno (C-385/11, EU:C:2012:746, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

2. Kas põhikohtuasjas käsitletav säte kuulub direktiivi 79/7 kohaldamisalasse?

35. Eelotsusetaotluse vastuvõetavuse analüüsi raames sõnastatud kaalutlusi arvesse võttes käsitlen seda küsimust lühidalt.

36. Esiteks märgin, et CJ vaidleb oma kaebuses vastu TGSSi otsusele jätta rahuldamata tema taotluse teha sissemakseid töötuse riski kindlustamiseks *selleks, et saada õigus töötushüvitisele*. Teiseks pean vajalikuks rõhutada, et need hüvitised kuuluvad direktiivi 79/7 esemelisse kohaldamisalasse, kuivõrd need on hõlmatud õiguskorraga, millega kehtestatakse kaitse ühe selle direktiivi artikli 3 lõike 1 punktis a loetletud riski eest.¹⁴

37. Seega leian, et põhikohtuasjas käsitletav säte kuulub direktiivi 79/7 esemelisse kohaldamisalasse.

3. Kas asjaolu, et põhikohtuasjas käsitletava sättega on ette nähtud töötushüvitise väljajätmine koduabiliste suhtes kohaldatava sotsiaalkindlustuse eriskeemiga antavate hüvitiste hulgast, kujutab endast direktiivi 79/7 tähenduses kaudset soolist diskrimineerimist?

38. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi selle kohta, kas LGSS artikli 251 punkt d on kooskõlas liidu õigusega. Koduabiliste suhtes kohaldatava eriskeemi alla kuuluv töötajate rühm koosneb nimelt peaaegu eranditult naistest. Seega kujutab kõnealune säte väidetavalt endast kaudset soolist diskrimineerimist, kuna sellega ei anta sellesse rühma kuuluvatele naistele võimalust saada töötushüvitist, takistades nende eest sissemaksete tegemist selle riski kindlustamiseks.

39. Põhikohtuasja pooled ning huvitatud pooled on eriarvamusel küsimuses, kas niisugune kaudne koduabiliste diskrimineerimine esineb. Hispaania valitsus väidab, et erinev kohtlemine, mis seisneb selles, et koduabiliste suhtes kohaldatava eriskeemi alt jäetakse välja töötuskindlustuse kaitse, ei kujuta endast kaudset soolist diskrimineerimist. TGSS ei eita sellise diskrimineerimise olemasolu, kuid leiab, et see on põhjendatud, ja väidab, et põhikohtuasjas käsitletav liikmesriigi säte on proportsionaalne.¹⁵ Komisjon omakorda väidab, et see säte kujutab ilmselgelt endast kaudset diskrimineerimist, ning väljendab kahtlust nii selle põhjenduseks esitatud teatud põhjuste suhtes kui ka proportsionaalsuse suhtes.

40. Selleks, et teha kindlaks, kas põhikohtuasjas käsitletav säte kujutab endast direktiivi 79/7 tähenduses kaudset soolist diskrimineerimist, käsitlen kõigepealt küsimust, kas see säte kehtestab faktiliselt sool põhineva erineva kohtlemise. Seejärel analüüsin, kas niisugune ebavõrdsus võib olla objektiivselt põhjendatud direktiivi 79/7 sätteid arvestades, ning vajadusel seda, kas see on proportsionaalne.

¹⁴ Vastavalt direktiivi 79/7 artiklile 2 on see kohaldatav töötava elanikkonna suhtes, järelikult kuulub CJ kui koduabiline selle direktiivi isikulise kohaldamisala alla.

¹⁵ Kuivõrd Hispaania valitsus väitis, et kaudset diskrimineerimist ei esine, kaitses ta seda seisukohta ebavõrdse kohtlemise põhjendatuse ja põhikohtuasjas käsitletava sätte proportsionaalsuse suhtes üksnes teise võimalusena.

a) Kas põhikohtuasjas käsitletav säte kehtestab ebavõrdse kohtlemise soo alusel?

41. Tuletan kohe meelde, et Euroopa Kohus on korduvalt otsustanud, et kui liikmesriigid kasutavad pädevust oma sotsiaalkindlustussüsteeme korraldada ning määrata liidu tasandil ühtlustamise puudumisel kindlaks sotsiaalkindlustushüvitiste andmise tingimused, peavad liikmesriigid sealjuures järgima liidu õigust.¹⁶

42. Vastavalt direktiivi 79/7 artiklile 1 on selle direktiivi eesmärk sotsiaalkindlustuse valdkonnas meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärguline rakendamine artiklis 3 ettenähtud sotsiaalkindlustuse ja muu sotsiaalkaitse valdkondades.¹⁷ Selle direktiivi artikli 4 lõikes 1 on täpsustatud, et „[v]õrdse kohtlemise põhimõtte tähendab, et puudub igasugune otsene või kaudne sooline diskrimineerimine, [...] eelkõige siis, kui kõne all on [...] skeemide ulatus ja neile ligipääsu tingimused“.

43. Sellest järeldub, et liikmesriigid peavad oma sotsiaalkindlustusalase ja täpsemalt töötushüvitiste alase pädevuse kasutamisel järgima direktiivi 79/7 artikli 4 lõiget 1, millega rakendatakse soolise diskrimineerimise keelu põhimõtet sotsiaalkindlustuse valdkonnas.

1) Hispaania valitsuse argument selle kohta, et olukorrad ei ole sarnased

44. Tuletan kohe meelde, et Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktika kohaselt seisneb diskrimineerimine erinevate reeglite kohaldamises sarnastele olukordadele või samade reeglite kohaldamises erinevatele olukordadele.¹⁸ Selle kohta tuleb täpsustada, et liidu sotsiaalpoliitika eesmärkide osas on kaudse diskrimineerimise mõiste eelkõige seotud sarnaste olukordade erineva kohtlemisega.¹⁹

45. Hispaania valitsus leiab kohtuotsuse MB (soovahetus ja vanaduspension)²⁰ alusel, et koduabiliste olukord ei ole sarnane teiste üldkohaldatava skeemi alla kuuluvate töötajate olukorraga ning järelikult kaudset soolist diskrimineerimist ei esine.

¹⁶ Direktiivi 79/7 raames vt eelkõige 9. novembri 2017. aasta kohtuotsus *Espadas Recio* (C-98/15, EU:C:2017:833, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

¹⁷ Kohtupraktikast tuleneb, et direktiiv 79/7 üksnes väljendab asjaomases valdkonnas võrdseuse põhimõtet, mis on üks õiguse aluspõhimõtteid. Vt analoogia alusel 30. aprilli 1996. aasta kohtuotsus *P. vs. S.* (C-13/94, EU:C:1996:170, punkt 18). Vt samuti *Lenaerts, K., „L'égalité de traitement en droit communautaire. Un principe unique aux apparences multiples“, Cahiers de droit européen, 1991, lk 3–41.*

¹⁸ Vt eelkõige 14. veebruari 1995. aasta kohtuotsus *Schumacker* (C-279/93, EU:C:1995:31, punkt 30); 30. märtsi 2004. aasta kohtuotsus *Alabaster* (C-147/02, EU:C:2004:192, punkt 45); 16. juuli 2009. aasta kohtuotsus *Gómez-Limón Sánchez-Camacho* (C-537/07, EU:C:2009:462, punkt 56) ja 8. mai 2019. aasta kohtuotsus *Praxair MRC* (C-486/18, EU:C:2019:379, punkt 73).

¹⁹ *Tobler, C., Limites et potentiel du concept de discrimination indirecte*, Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat (Euroopa Komisjon), 2009, lk 1–85, eriti lk 24.

²⁰ 26. juuni 2018. aasta kohtuotsus (C-451/16, EU:C:2018:492, punkt 42).

46. See argument mind ei veena. Tuleb mitte ainult nentida seda, et kaks kõnealust olukorda on töötushüvitise saamise õiguse seisukohast sarnased, vaid ka seda, et Hispaania valitsus paistab sellele kohtuotsusele viidates ajavat segi „otsese diskrimineerimise“ ja „kaudse diskrimineerimise“ mõisted.²¹

47. Olgu meenutatud, et eelotsusetaotluses kohaselt ei kujuta põhikohtuasjas käsitletav säte endast mitte otsest diskrimineerimist, vaid kaudset soolist diskrimineerimist direktiivi 79/7 artikli 4 lõike 1 tähenduses. Erinevalt kohtuotsuse MB (soovahetus ja vanaduspension)²² aluseks olnud kohtuasjast tuleneb kõnesolevast eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasjas käsitletav säte on sõnastatud neutraalselt. See säte on nimelt kohaldatav kummastki soost koduabiliste suhtes ega kujuta seega endast otsest soolist diskrimineerimist, mille saaks kahtluse alla seada selle alusel, et koduabiliste olukord ei ole teiste töötajate olukorra sarnane.²³

48. Sellest tulenevalt peab Hispaania valitsuse argumenti tagasi lükkama.

2) Ühest soost isikute konkreetne ebasoodsam olukord võrreldes teisest soost isikutega

49. Hispaania valitsus väidab, et välistamise sättega kehtestatud erinev kohtlemine ei tekita asjaomastele töötajatele kahju.²⁴

50. Tuleb siiski meenutada, et, nagu on leitud ühes osas õiguskirjandusest, ei ole kahju olemasolu kaudse diskrimineerimise olemasolu tingimus. Seega, ehkki kahju võib sageli olla diskrimineerimise tunnuseks, ei eelda mõiste „diskrimineerimine“ iseenesest selle kahju olemasolu.²⁵ Seega on vaja teada, kas asjaomasel riiklikul meetmel võib olla „kahjulik või erinev mõju“ ühte rühma kuuluvate isikute suhtes võrreldes sellega, milline on selle mõju teise rühma kuuluvate isikute suhtes.²⁶

²¹ Mõiste „otsene diskrimineerimine“ on direktiivi 2006/54 artikli 2 lõike 1 punktis a esitatud määratluse kohaselt see, „kui ühte isikut koheldakse soo tõttu halvemini, kui koheldakse, on koheldud või koheldaks teist isikut samalaadses olukorras“. Kohtupraktikas märkis Euroopa Kohus, et seda mõistet tuleb käsitada samamoodi direktiivi 79/7 kontekstis. Sellega seoses täpsustas see kohus, et juhul, kui niisugune ebasoodsam kohtlemine toimub soo alusel ning võib kujutada endast direktiivi 79/7 artikli 4 lõike 1 tähenduses otsest diskrimineerimist, tuleb veel kontrollida, kas need kaks analüüsitud olukorda on sarnased. Vt eelkõige 26. juuni 2018. aasta kohtuotsus MB (soovahetus ja vanaduspension) (C-451/16, EU:C:2018:492, punktid 34, 38 ja 39). Sellest jäeldub, et kui analüüsitud olukorrad ei ole sarnased, ei kujuta erinev kohtlemine endast otsest diskrimineerimist. Peale selle tuleb mõistete „otsene diskrimineerimine“ ja „kaudne diskrimineerimine“ vahel vahet teha põhjendatuse tasandil. Nimelt, kui esimene mõiste saab olla põhjendatud üksnes seaduses sõnaselgelt ette nähtud konkreetsete põhjustega, siis teine saab olla põhjendatud *objektiivsete põhjustega*. Seega tekib küsimus selle kohta, kas diskrimineerimine võib olla *objektiivselt põhjendatud*, üksnes kaudse diskrimineerimise analüüsimise raames.

²² Vt 26. juuni 2018. aasta kohtuotsus (C-451/16, EU:C:2018:492, punkt 48): „Seega tuleb tõdeda, et põhikohtuasjas kõne all olevad siseriiklikud õigusnormid kohtlevad pärast abiellumist sugu vahetanud isikut *otsest* soo tõttu ebasoodsamalt võrreldes isikuga, kes on säilitanud oma sünnijärgse soo ja on abielus, kuigi need isikud on samalaadses olukorras.“ Kohtujuristi kursiiv.

²³ Vt eelkõige mees- ja naistöötajate töötasu võrdsuse raames 11. mai 1999. aasta kohtuotsus Angestelltenbetriebsrat der Wiener Gebietskrankenkasse (C-309/97, EU:C:1999:241, punkt 21).

²⁴ Hispaania valitsuse sõnul tuleneb see vaatepunkt 14. aprilli 2015. aasta kohtuotsusest Cachaldora Fernández (C-527/13, EU:C:2015:215, punktid 31 ja 33) ning 9. novembri 2017. aasta kohtuotsusest Espadas Recio (C-98/15, EU:C:2017:833, punkt 41).

²⁵ Geullette, A., „De la discrimination indirecte telle qu'appréhendée par la Cour de justice des communautés européennes au regard du règlement 1408/71/CEE et de la directive 79/7/CEE“, *Revue belge de sécurité sociale*, 2e trimestre, 2003, lk 541–582, eriti lk 554 ja seal viidatud õiguskirjandus. Selle kohta on Euroopa Kohus juba otsustanud, et „diskrimineerimise mõiste ei eelda iseenesest otsese kahju tekitamist [ning] see mõiste eeldab ennekõike seda, et sarnaste juhtumite puhul on ette nähtud ebavõrdsed tingimused“. Kohus leidis siiski, et „ebavõrdsed tingimuste kohaldamine võib tuua kaasa kahju, mida võib siis lugeda diskrimineerimist näitavaks tagajärjeks“. Vt 10. mai 1960. aasta kohtuotsus Barbara jt vs. Ülemamet (3/58–18/58, 25/58 ja 26/58, EU:C:1960:18, lk 404).

²⁶ Kaudse diskrimineerimise raames „disparate impact“i käsitleva Ameerika õigusteooria mõju kohta liidu sotsiaalõiguses vt eelkõige Tobler, C., *Indirect Discrimination. A Case Study into the Development of the Legal Concept of Indirect Discrimination under EC Law*, Intersentia, Antwerpen-Oxford, 2005, lk 91–96. Vt selle kohta 31. märtsi 1981. aasta kohtuotsus Jenkins (96/80, EU:C:1981:80, lk 925, põhjendus 13) ning kohtujurist Warneri ettepanek kohtuasjas Jenkins (96/80, ei avaldata, EU:C:1981:21, lk 936 ja 937).

51. Nüüd, kus see täpsustus tehtud, arvan siiski, et Hispaania valitsus pidas silmas seda, et põhikohtuasjas käsitletav säte ei kehtesta koduabilistele konkreetset *ebasoodsat olukorda*.

52. Ma ei nõustu selle argumendiga. Leian vastupidi, et põhikohtuasjas käsitletav säte kehtestab koduabilistele konkreetse ebasoodsa olukorra, nagu ma näitan järgnevas kaalutlustes.

53. Esiteks olgu märgitud, et direktiivis 79/7 ei ole mõistet „kaudne diskrimineerimine“²⁷ määratletud. Euroopa Kohtu praktikast nähtub siiski, et seda mõistet peab kõnealuse direktiivi kontekstis mõistma samamoodi kui direktiivi 2006/54 kontekstis. Viimasena nimetatud direktiivi artikli 2 lõike 1 punktis b on määratletud mõiste „kaudne sooline diskrimineerimine“ kui „olukord, kus väliselt neutraalne säte, kriteerium või tava seab ühest soost isikud võrreldes teisest soost isikutega *ebasoodsamasse olukorda*“.²⁸ Euroopa Kohtu praktika kohaselt saaks sellise konkreetse ebasoodsama regulatsiooni tuvastada eelkõige juhul, kui oleks tõendatud, et sellised õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, seavad ebasoodsasse olukorda palju suuremal hulgal ühest soost inimesi kui teisest soost inimesi.²⁹

54. Tuletan selle kohta meelde, et küsimus, kas vormiliselt neutraalse kriteeriumi kasutamine kujutab endast kaudset diskrimineerimist, sõltub kohtuasja faktilistest asjaoludest.³⁰ Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul neid asjaolusid arvestades kontrollida, kas põhikohtuasjas käsitletavat sätet saab pidada „kaudselt diskrimineerivaks meetmeks“ direktiivi 79/7 artikli 4 lõike 1 tähenduses.

55. Selles kontekstis mängivad tuvastamisel, kas ühest soost isikud on võrreldes teisest soost isikutega realselt ebasoodsamas olukorras, põhirolli statistilised andmed. Siiski on liikmesriigi kohtu ülesandeks hinnata nende andmete usaldusväärsust ja seda, kas neid saab arvesse võtta.³¹ Kui see kohus leiab, et põhikohtuasjas käsitletavas õigusnormis ette nähtud väljajätmise säte puudutab protsentuaalselt rohkem naisi kui mehi, kujutab see endast direktiivi 79/7 artikli 4 lõikega 1 vastuolus olevat ebavõrdset kohtlemist.

²⁷ Euroopa Kohus viitab esimest korda kaudsele (kodakondsuse alusel) diskrimineerimisele 12. veebruari 1974. aasta kohtuotsuses *Sotgiu* (152/73, EU:C:1974:13, punkt 11), käsitledes nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määrust (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT 1968, L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15): „Võrdse kohtlemise eeskirjad [...] keelavad mitte ainult ilmselge diskrimineerimise kodakondsuse alusel, vaid ka *igasuguse varjatud diskrimineerimise*, mis mõne muu tunnuse järgi vahet tehes toob faktiliselt kaasa samasuguse tagajärje“. Kohtujuristi kursiiv. Värskes kohtupraktikas töötajate vaba liikumise valdkonnas, kus Euroopa Kohus seda mõistet kasutab, vt eelkõige 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus *PF jt* (C-830/18, EU:C:2020:275, punkt 30 ja seal viidatud kohtupraktika).

²⁸ 8. mai 2019. aasta kohtuotsus *Villar Láiz* (C-161/18, EU:C:2019:382, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 21. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus *INSS* (C-843/19, EU:C:2021:55, punkt 24). Kohtujuristi kursiiv. Olgu märgitud, et selles kohtuotsuses on kõnealuse mõiste määratlust edasi arendatud, võrreldes varasema kohtupraktikaga, mille kohaselt „kaudse diskrimineerimisega on tegemist sellise riigisisese meetme kohaldamise puhul, mis on küll sõnastatud neutraalselt, kuid *seab* realselt *ebasoodsamasse olukorda* palju suuremal hulgal naisi kui mehi“. Kohtujuristi kursiiv. Vt eelkõige 20. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus *Brachner* (C-123/10, EU:C:2011:675, punkt 56); 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus *Elbal Moreno* (C-385/11, EU:C:2012:746, punkt 29); 14. aprilli 2015. aasta kohtuotsus *Cachaldora Fernández* (C-527/13, EU:C:2015:215, punkt 28) ja 9. novembri 2017. aasta kohtuotsus *Espadas Recio* (C-98/15, EU:C:2017:833, punkt 38). Nagu õiguskirjanduses on rõhutatud, on selle eesmärk analüüsida kvalitatiivsemalt, milline on meetme potentsiaalne ebasoodne mõju teatud kriteeriumi alla kuuluvatele isikutele, võrreldes teiste isikutega. See uus määratlus võimaldab käsitleda ka kaudset diskrimineerimist, mis on seotud kriteeriumidega, mille puhul kvantitatiivsed andmed puuduvad. Vt selle kohta *Miné, M.*, „Les concepts de discrimination directe et indirecte“, *ERA Forum*, vol 4, 2003, lk 30–44, eriti lk 38 ja 39; *Tridimas, T.*, *The General Principles of EU Law*, Oxford University Press, 2005, lk 67–72, ning *Vielle, P.*, ja *Wuiame, N.*, *Évaluation de la mise en œuvre de la directive 79/7/CEE relative à l'égalité de traitement entre les hommes et les femmes en matière de sécurité sociale*, 1999, lk 1–49, eriti lk 21.

²⁹ Vt 8. mai 2019. aasta kohtuotsus *Villar Láiz* (C-161/18, EU:C:2019:382, punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika), ja 21. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus *INSS* (C-843/19, EU:C:2021:55, punkt 25).

³⁰ Vt eelkõige *Tobler, C.*, *Indirect Discrimination. A Case Study into the Development of the Legal Concept of Indirect Discrimination under EC Law*, *op.cit.*, lk 58.

³¹ Vt 21. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus *INSS* (C-843/19, EU:C:2021:55, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika). Olgu märgitud, et kaudset diskrimineerimist saab tuvastada mis tahes vahenditega, mitte ainult statistikaandmete põhjal. Vt selle kohta 8. mai 2019. aasta kohtuotsus *Villar Láiz* (C-161/18, EU:C:2019:382, punkt 46). Vt ka 3. oktoobri 2019. aasta kohtuotsus *Schuch-Ghannadan* (C-274/18, EU:C:2019:828, punkt 56).

56. Teiseks paistab, et käesolevas asjas ei ilmne ei eelotsusetaotlusest ega kohtuistungil esitatud teabest, et statistilised andmed puuduvad. Kuigi põhikohtuasjas käsitletav liikmesriigi säte ei erista kahte sugupoolt, nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu toodud statistikast siiski, et koduabiliste rühmas on naised ülekaalukalt ebasoodsamas olukorras. See kohus märgib, et TGSS ei ole nende andmetele mitte kuidagi vastu vaieldud ja põhikohtuasjas käsitletav säte seab koduabilised ebasoodsamasse olukorda.³²

57. Nende andmete hindamiseks tuletan meelde, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et esiteks on liikmesriigi kohtu ülesanne võtta arvesse kõiki töötajaid, kelle suhtes kohaldatakse riigisiseseid õigusnorme, mis on erineva kohtlemise aluseks, käesolevas asjas LGSS artikli 251 punkti d, ning teiseks on parim võrdlusmeetod võrrelda omavahel nende töötajate vastavat arvulist suhet, keda väidetav erinev kohtlemine mõjutab ja keda mitte, asjaomaste õigusnormide kohaldamisalasse kuuluvate naissoost töötajate hulgas ning sama arvulist suhet nende õigusnormide kohaldamisalasse kuuluvate meessoost töötajate hulgas.³³

58. Kui seda meetodit rakendada käesolevas asjas, tuleb esiteks arvesse võtta mitte üksnes koduabiliste suhtes kohaldatavas sotsiaalkindlustuse eriskeemi alusel kindlustatud, vaid ka kõiki töötajaid, sealhulgas eriskeemide alla kuuluvaid isikuid, kelle suhtes kohaldatakse Hispaania sotsiaalkindlustuse üldskeemi, millesse need kindlustatud isikud on lõimitud, kuna põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid aitavad määrata kindlaks kõigi selles üldskeemis kindlustatud isikute suhtes kohaldatavate hüvitiste, nimelt töötushüvitiste, isikulise kohaldamisala.³⁴

59. Selle kohta nähtub LGSS artikli 264 lõikest 1, et kõikidel töötajatel, kes kuuluvad *sotsiaalkindlustuse üldskeemi* alla, on põhimõtteliselt õigus töötushüvitistele. Vastates kohtuistungil esitatud Euroopa Kohtu küsimusele, selgitas TGSS, et 31. mai 2021. aasta seisuga kuulus selle üldskeemi alla Hispaanias 15 872 720 töötajat. Selle rühma sees oli meeste ja naiste osakaal enam-vähem sarnane, nimelt vastavalt 51,04% ja 48,96%,³⁵ ning 14 259 814 töötajat tegi töötuskindlustuse sissemaksid, samas kui 1 612 906 töötajaid neid sissemaksid ei teinud.

60. Teiseks täpsustas TGSS kohtuistungil, et *koduabiliste suhtes kehtiva eriskeemi* puhul, mille alla kuulus sama kuupäeva seisuga 384 175 töötajat, on naiste ja meeste osakaal väga erinev. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib täpsemalt, et peaaegu 100% selle skeemi alla kuuluvatest töötajatest on naised. Sellega seoses märkis TGSS kohtuistungil sama kuupäeva andmete kohta samuti, et koduabiliste hulgas oli 17 171 meest ja 366 991 naist. Nendest andmetest nähtub, et asjaomasel kuupäeval oli selles rühmas naiste osakaal 95,53%.

61. Eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud statistika, mida TGSS kohtuistungil kinnitas, näitab selgelt, et põhikohtuasjas käsitletav väljajätmise säte mõjutab ebasoodsalt oluliselt suuremat osa naissoost kui meessoost koduabilisi.

³² TGSS märgib oma kirjalikes seisukohtades, et „pole mingit kahtlust, et koduabiliste eriskeemi alusel kindlustatud töötajad on enamuses naised ning nende väljajätmine töötuskindlustuse kaitse alt võib kujutada endast kaudset diskrimineerimist võrreldes meestöötajatega“.

³³ Vt eelkõige 24. septembri 2020. aasta kohtuotsus YS (juhtivtöötajate tööandjapension) (C-223/19, EU:C:2020:753, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 21. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus INSS (C-843/19, EU:C:2021:55, punkt 26). Vt selle kohta ka 8. mai 2019. aasta kohtuotsus Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, punktid 39 ja 45).

³⁴ Vt selle kohta 21. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus INSS (C-843/19, EU:C:2021:55, punkt 28).

³⁵ 2017. aasta esimese trimestri statistikaandmeid vt 8. mai 2019. aasta kohtuotsuses Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, punkt 42).

62. Seega olen arvamusel, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks eespool analüüsitud statistikaandmete ja vajadusel teiste asjakohaste tõendite põhjal jõudma järeldusele, et põhikohtuasjas käsitletav säte seab ebasoodsasse olukorda konkreetselt naissoost koduabilised, tuleb leida, et see säte on vastuolus direktiivi 79/7 artikli 4 lõikega 1, välja arvatud juhul, kui seda põhjendavad objektiivsed asjaolud, millel puudub igasugune seos soolise diskrimineerimisega.³⁶

63. Järelikult tuleb nüüd analüüsida küsimust, kas põhikohtuasjas käsitletava sättega naissoost koduabiliste kahjuks kehtestatud ebavõrdne kohtlemine võib olla objektiivselt põhjendatud direktiivi 79/7 artikli 4 lõike 1 alusel.³⁷

b) Kas põhikohtuasjas käsitletava sättega kehtestatud ebavõrdne kohtlemine võib olla objektiivselt põhjendatud direktiivi 79/7 sätteid arvestades?

64. Oma kirjalikes seisukohtades väidavad TGSS ja Hispaania valitsus eelkõige, et koduabiliste erinev kohtlemine on põhjendatud selle töötajate kategooria eriomadustest ja nende tööandjate staatusest tulenevate eesmärkidega ning töötajate kaitse, selles sektoris tööhõive taseme säilitamise ja ebaseadusliku töö ning pettuste vastase võitluse eesmärkidega.

65. Seega tekib küsimus, kas need põhjused on objektiivsed ja kas neil puudub igasugune seos soolise diskrimineerimisega. Euroopa Kohtu praktika kohaselt on see nii eelkõige juhul, kui valitud vahendid teenivad sotsiaalpoliitika õiguspärasest eesmärgi ja on kõnealuse õigusnormiga seatud eesmärgi saavutamiseks sobivad ja vajalikud.³⁸ Peale selle saab neid vahendeid pidada seatud eesmärgi saavutamiseks sobivaks üksnes siis, kui need vastavad tõepoolest huvile saavutada see eesmärk ning kui neid rakendatakse kooskõllaliselt ja süstemaatiliselt.³⁹

1) Põhikohtuasjas käsitletava õigusnormiga ette nähtud väljajätmise sättega taotletava sotsiaalpoliitika eesmärgi õiguspärasuse kontroll

66. Esiteks tuletan meelde, et Euroopa Kohus peab sotsiaalpoliitika eesmarke üldiselt õiguspärasusteks üldise huvi eesmärkideks. Kaitse töötusrisiki eest on sotsiaalpoliitika lahutamatu osa, mis kuulub liikmesriikide pädevusse.

67. Eelkõige on Euroopa Kohus elukutse ja tööhõive küsimustes võrdse kohtlemise raames juba otsustanud, et tööhõive edendamine on vaieldamatult liikmesriikide sotsiaal- või tööhõivepoliitika õiguspärane eesmärk.⁴⁰ Täpsemalt, seoses direktiivi 79/7 artikli 4 lõikega 1

³⁶ Vt selle kohta 8. mai 2019. aasta kohtuotsus Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, punkt 47).

³⁷ Vt selle kohta 8. mai 2019. aasta kohtuotsus Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika) ning 21. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus INSS (C-843/19, EU:C:2021:55, punkt 24).

³⁸ Vt 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Leone (C-173/13, EU:C:2014:2090, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka 13. mai 1986. aasta kohtuotsus Bilka-Kaufhaus (170/84, EU:C:1986:204, punkt 36); 13. juuli 1989. aasta kohtuotsus Rinner-Kühn (171/88, EU:C:1989:328, punkt 14); 24. veebruari 1994. aasta kohtuotsus Roks jt (C-343/92, EU:C:1994:71, punkt 34) ja 8. mai 2019. aasta kohtuotsus Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, punkt 48).

³⁹ Vt 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Leone (C-173/13, EU:C:2014:2090, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

⁴⁰ 16. oktoobri 2007. aasta kohtuotsus Palacios de la Villa (C-411/05, EU:C:2007:604, punkt 65) ja 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Comune di Gesturi (C-670/18, EU:C:2020:272, punkt 37). Vt samuti 11. septembri 2003. aasta kohtuotsus Steinicke (C-77/02, EU:C:2003:458, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

luges Euroopa Kohus riikliku töötuskindlustuse skeemiga hõlmamise võimalust arvestades objektiivseks põhjenduseks võitlust ebaseaduslike töökohtade ja kõrvalehoidumise võtete leviku vastu.⁴¹

68. Selles kontekstis on Euroopa Kohus vahel lubanud, et liikmesriikidel on sotsiaalse kaitse meetmete laadi ja nende kohaldamise konkreetsete üksikasjade osas „mõistlik kaalutusruum“,⁴² samas kui hilisemates kohtulahendites on Euroopa Kohus märkinud, et liikmesriikidel on „ulatuslik kaalutusruum“.⁴³ Täpsemalt on Euroopa Kohus leidnud direktiivi 79/7 artikli 4 lõike 1 tähenduses kaudse soolise diskrimineerimise kohta, et liikmesriikidel on oma sotsiaal- ja tööhõivepoliitika eesmärkide saavutamiseks sobivate meetmete valikul ulatuslik kaalutusruum.⁴⁴

69. Tuleb märkida, et seda Euroopa Kohtu praktikat on kritiseeritud õiguskirjanduses, kus on Euroopa Kohtule ette heidetud niisugust vaatepunkti muutmist.⁴⁵ Sellest täpsustusest hoolimata rõhutan, et olenemata sellest, kas sotsiaalpoliitika eesmärkide saavutamiseks sobivate meetmete valikul on rõhuasetus liikmesriikide kaalutusruumi „mõistlikkusel“ või „ulatuslikkusel“, on Euroopa Kohus ikkagi leidnud, et see kaalutusruum ei tohi muuta sellise liidu õiguse aluspõhimõtte nagu võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamist sisutühjaks.⁴⁶

70. Neil asjaoludel tuletan meelde, et selleks, et erinev kohtlemine ei kujutaks endast kaudset diskrimineerimist, peab see olema põhjendatud asjaoludega, mis on objektiivsed ja millel puudub igasugune seos soolise diskrimineerimisega.⁴⁷ On küll tõsi, et, nagu ma juba märkisin,⁴⁸ Euroopa

⁴¹ Vt 14. detsembri 1995. aasta kohtuotsus Megner ja Scheffel (C-444/93, EU:C:1995:442, punktid 27, 28 ja 32). Kohustusliku vanadus- ja invaliidsuspensiooni kindlustusega liitumise võimaluse raames vt 14. detsembri 1995. aasta kohtuotsus Nolte (C-317/93, EU:C:1995:438, punktid 31, 32 ja 36). Lisaks leidis Euroopa Kohus asutamislepinguga tagatud põhivabaduste kontekstis, et niisugused eesmärgid nagu töötajate sotsiaalkaitse ja sellega seotud halduskontrollide lihtsustamine (16. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Las (C-202/11, EU:C:2013:239, punkt 28)) ning pettuste, eelkõige sotsiaalkindlustuspettuse vastane võitlus ja kuritarvitamise vältimine on eesmärgid, mis kuuluvad „ülekaalukast üldisest huvist tulenevate põhjuste“ hulka, mis võivad põhjendada asutamislepingus tunnustatud põhivabaduste kasutamise piirangut (13. novembri 2018. aasta kohtuotsus Čepelnik (C-33/17, EU:C:2018:896, punkt 44)). Siiski peab meenutama, et mõisted „ülekaalukast üldisest huvist tulenevad põhjused“ põhivabaduste kontekstis ning „objektiivsed põhjendused“ kaudse diskrimineerimise raames ei ole samaväärsed.

⁴² Vt eelkõige 2. juuli 1984. aasta kohtuotsus Hofmann (184/83, EU:C:1984:273, punkt 27) (sotsiaalmeetmed, mille eesmärk on naiste kaitse tagamine seoses raseduse ja sünnitusega), 7. mai 1991. aasta kohtuotsus komisjon vs. Belgia (C-229/89, EU:C:1991:187, punkt 22) (sotsiaalpoliitiline eesmärk tagada minimaalne asendussissetulek) ja 20. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675, punkt 91) (sissetuleku tagamine elatusmiinimumi ulatuses, mis on sotsiaalpoliitika lahutamatu osa).

⁴³ Vt eelkõige 14. detsembri 1995. aasta kohtuotsus Nolte (C-317/93, EU:C:1995:438, punkt 33); 14. detsembri 1995. aasta kohtuotsus Megner ja Scheffel (C-444/93, EU:C:1995:442, punkt 29); 1. veebruari 1996. aasta kohtuotsus Posthuma-van Damme ja Oztürk, C-280/94, EU:C:1996:27, punkt 26); 9. veebruari 1999. aasta kohtuotsus Seymour-Smith ja Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, punkt 74) ning 20. oktoobri 2011. aasta kohtuotsus Brachner (C-123/10, EU:C:2011:675, punkt 73).

⁴⁴ 21. jaanuari 2021. aasta kohtuotsus INSS (C-843/19, EU:C:2021:55, punkt 33 ja seal viidatud kohtupraktika).

⁴⁵ Õiguskirjanduses on samuti kritiseeritud seda, et nõrgenenud on kolmeastmeline põhjendatuse kontrollimine, mis seisneb selles, et objektiivselt põhjendatuks lugemiseks peavad valitud vahendid esiteks vastama tegelikule vajadusele (tegelikkus), teiseks olema sobivad eesmärgi saavutamiseks (sobivus) ning kolmandaks olema selleks vajalikud (proportsionaalsus). Õiguskirjanduse kohaselt kohaldab Euroopa Kohus seda kontrolli rangemalt ja süstemaatilisemalt kaudse kodakondsuse alusel diskrimineerimise valdkondades kui eelkõige direktiiviga 79/7 hõlmatud valdkondades. Vt eelkõige Barnard, C. ja Hepple, B., „Indirect Discrimination: Interpreting Seymour-Smith“, *Cambridge Law Journal*, 58(2), 1999, lk 399–412, eriti lk 409–412: „The real problem is that while the Court of Justice is capable of pronouncing on questions of formal equality, it lacks access to the statistical and social science advice which is needed to assess arguments about disparate impact and objective justification.“ („Tõeline probleem on see, et kuigi Euroopa Kohus on võimeline võtma seisukohta formaalse võrdsuse küsimustes, ei ole tema käsutuses statistiline ja sotsiaalteaduslik tugi, mis on vajalik erinevat mõju ja objektiivset põhjendatust käsitlevate argumentide hindamiseks.“); Bell, M. ja Waddington, L., „More Equal than Others: Distinguishing European Union Equality Directives“, *Common Market Law Review*, vol. 38, 2001, lk 587–611, eriti lk 593, ning Vielle, P., ja Wuiame, N., *op. cit.*, lk 22. Selle kontrolli range kohaldamise tähtsuse kohta soolise diskrimineerimise raames vt Mulder, J., *Indirect sex discrimination in employment. Theoretical analysis and reflections on the CJEU case law and national application of the concept of indirect sex discrimination*, European Network of Legal experts in gender equality and non-discrimination, Commission européenne, Bruxelles, 2020, lk 130.

⁴⁶ 9. veebruari 1999. aasta kohtuotsus Seymour-Smith ja Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, punkt 71); 20. märtsi 2003. aasta kohtuotsus Kutz-Bauer (C-187/00, EU:C:2003:168, punkt 57) ning 11. septembri 2003. aasta kohtuotsus Steinicke (C-77/02, EU:C:2003:458, punkt 63). Vt ka 15. jaanuari 2014. aasta kohtuotsus Association de médiation sociale (C-176/12, EU:C:2014:2, punkt 27).

⁴⁷ Vt selle kohta 8. mai 2019. aasta kohtuotsus Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, punkt 47). Kohtujuristi kursiiv.

⁴⁸ Vt käesoleva ettepaneku punkt 65.

Kohus leiab, et see on nii *eelkõige* juhul, kui valitud vahendid teenivad selle liikmesriigi sotsiaalpoliitika õiguspärasest eesmärgist, kelle õigusnormidega on tegemist, ja kui need vahendid on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivad ja vajalikud.⁴⁹ Niisiis on esiteks liikmesriigi ülesanne tõendada, et asjaomased õigusnormid vastavad õiguspärasele eesmärgile *ja et sellel eesmärgil ei ole mingit seost soolise diskrimineerimisega*, ning teiseks on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne tuvastada, kas ja kuivõrd on asjaomane seaduse säte sellise objektiivse asjaolu tõttu põhjendatud, kusjuures Euroopa Kohus on pädev andma põhikohtuasja toimikust ning talle esitatud kirjalikest ja suulistest seisukohtadest tuletatud juhiseid, mis võimaldavad liikmesriigi kohtul asja lahendada.⁵⁰

71. Koduabiliste suhtes kohaldatava eriskeemiga taotletavate eesmärkide tuvastamise osas ei saa vastu vaielda asjaolule, et Hispaania valitsuse ja TGSSi esitatud põhjused, mis käsitlevad tööhõive edendamist ja tööhõive taseme säilitamist, töötajate kaitset, võitlust ebaseadusliku töö ja sotsiaalkindlustuspettuse vastu, on sotsiaalpoliitika õiguspärased eesmärgid. Tuleb siiski meenutada, et kaudse diskrimineerimise raames ei saa objektiivne põhjendamine seisneda üksnes selles, et loetakse üles rida esmapilgul õiguspäraseid sotsiaalpoliitika eesmärke: nendel eesmärkidel ei tohi olla mingit seost soolise diskrimineerimisega.⁵¹ Selle kohta on Euroopa Kohus korduvalt märkinud, et pelgalt üldistest väidetest ei piisa tõendamaks, et liikmesriigi sätte eesmärk ei ole seotud soolise diskrimineerimisega.⁵² Järelikult tuleb veel kontrollida, kas Hispaania valitsuse ja TGSSi väidetud sotsiaalpoliitika-alased põhjused ei ole objektiivselt mitte kuidagi seotud soolise diskrimineerimisega.

2) Kontrollimine, kas esitatud põhjused ei ole objektiivselt mitte kuidagi seotud soolise diskrimineerimisega

72. Seoses põhjenduseks esitatud eesmärgiga, mis käsitleb koduabiliste tegevusharu omadusi ja tööhõive taseme säilitamist, väidab Hispaania valitsus oma kirjalikes seisukohtades esiteks, et koduabiliste tegevusharu on traditsiooniliselt tundlik koormuse suhtes, mida võivad tööandjatele (perekonnapeadele) ja töötajatele tekitada haldusalased kohustused ja töökohaga seotud sotsiaalkindlustuskulud, ning teiseks, et tegemist on sektoriga, kus on ajalooliselt olnud kõrge tööhõive tase. See põhjendab tema väitel asjaolu, et niisugune risk nagu töötuse risk on jäetud kindlustamata, arvestades, et selle mõju kõnealusele töötajate rühmale on väiksem.

⁴⁹ Vt 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Leone (C-173/13, EU:C:2014:2090, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka 13. mai 1986. aasta kohtuotsus Bilka-Kaufhaus (170/84, EU:C:1986:204, punkt 36); 13. juuli 1989. aasta kohtuotsus Rinner-Kühn (171/88, EU:C:1989:328, punkt 14); 24. veebruari 1994. aasta kohtuotsus Roks jt (C-343/92, EU:C:1994:71, punkt 34) ja 8. mai 2019. aasta kohtuotsus Villar Láiz (C-161/18, EU:C:2019:382, punkt 48).

⁵⁰ 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Leone (C-173/13, EU:C:2014:2090, punktid 55 ja 56 ning seal viidatud kohtupraktika).

⁵¹ Just seda kaudse diskrimineerimise esinemise kindlaksmääramise etappi, nimelt objektiivseid põhjendusi puudutava kontrolli etappi arvestades, ongi õigusteoorias väljendatud kahtlusi Euroopa Kohtu teostatava kontrolli suhtes. Õigusteoorias on märgitud, et see kontrollimine paistab leebe kõikidel juhtudel, kui on väidetud, et asjaomane meede on põhjendatud õiguspärase sotsiaalpoliitika põhjendustega. Vt eelkõige Pennings, F., *European Social Security Law*, Intersentia. Antwerp, Oxford ja Portland, 2010, lk 322–327.

⁵² 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Leone (C 173/13, EU:C:2014:2090, punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika). Selle kohta on õigusteoorias rõhutatud, et õiguspärasele eesmärgile tuginemine ei eelda tingimata seda, et piiratakse direktiiviga 79/7 ette nähtud kaitset kaudse diskrimineerimise eest. Vt Tobler, C., *Limites et potentiel du concept de discrimination indirecte*, *op. cit.*, lk 39: „[c]’est pourquoi il n’est pas surprenant que la Cour de justice soit critiquée pour avoir accepté certains objectifs comme légitimes“ („[s]eetõttu ei olegi üllatav, et Euroopa Kohut kritiseeritakse teatud eesmärkide õiguspäraseks lugemise pärast“).

73. TGSS nimetab koduabiliste sotsiaalkindlustuse kaitsetoime piiramise võimaliku põhjendusena nende tööandjate erinevat staatust, sest nad ei ole mitte klassikalist tootmisüksust käitavad ettevõtjad, vaid perekonnapead.⁵³ Peale selle rõhutab TGSS oma kirjalikes seisukohtades, et kuivõrd nende töötajate tegevus nõuab vähest kvalifitseeritust ning selle eest makstakse seega üldiselt alampalka, võiks nende töötajate jaoks olla „mugavam“ kasutada töötusrisi kaitset kui jätkata teenuste osutamist, või vaheldada tegeliku töötamise perioode puhkuseperioodidega, saades töötuskindlustushüvitist, mis innustab pettust.

74. Seoses põhjenduseks esitatud eesmärgiga, mis käsitleb ebaseadusliku töö ja pettuste vastast võitlust, väidab Hispaania valitsus oma kirjalikes seisukohtades, et töötuskindlustuse kaitse väljajätmine koduabiliste suhtes kohaldatava eriskeemi alt on põhjendatud õiguspärase eesmärgiga vältida sotsiaalkindlustuse alaseid kohustusi ja kulusid, mis suurendaksid ebaseadusliku töö probleemi ja seega nende töötajate kaitsetust. Peale selle tekitavad koduabiliste töösuhte eripärad tema sõnul lisaraskusi teatud tingimuste kontrollimisel, mis on vajalikud töötushüvitise saamiseks, näiteks kontrollimisel, kas töötamine lõppes sunnitud, või raskusi viia läbi normidega vastuolude või pettuste esinemise kontrollile, tulenevalt töötajate kodu – kõnealuste töötajate töökoha – puutumastest.

75. Neil asjaoludel märgivad Hispaania valitsus ja TGSS, et töötuskindlustuse kaitse lisamine sellesse eriskeemi tooks paratamatult kaasa maksete suurenemise, mis võib põhjustada ebaseadusliku töö levimist, mille puhul puudub kindlustus ega tasuta sotsiaalkindlustusmaksid ning mille tagajärjeks oleks selle skeemi alla kuuluvate töötajate nõrgem kaitse.

76. Nagu ma käesoleva ettepaneku punktis 67 märkisin, on need sotsiaalpoliitika eesmärgid, mida ma analüüsin koos, põhimõtteliselt õiguspärased.⁵⁴ Tunnistan sellegipoolest, et ma kahtlen selles, et need eesmärgid ei ole diskrimineerivad, ja seda järgmistel põhjustel.

77. Esiteks piisab märkimisest, et sotsiaalkindlustusskeemid põhinevad sageli sellisel peremudelil, kus meessoost isikut, keda loetakse automaatselt perekonnapeaks, peetakse selleks pereliikmeks, kes käib töö ja kes kannab kõik oma majapidamisega seotud kulud.⁵⁵ Seetõttu tuleb „objektiivse põhjenduse“ kontrollimisel uurida, kas teatud sotsiaalpoliitika eesmärgid, millele tuginetakse naissoost isikute erineva kohtlemise põhjendamiseks, lähtuvad stereotüüpsetest rollidest või soostereotüüpidest, mis võivad olla aluseks kaudsele või süsteemsele diskrimineerimisele.⁵⁶ See mudel, milles jätkatakse stereotüüpe mehe ja naise rolli kohta ühiskonnas,⁵⁷ ei vasta enam ühiskonna tegelikule olukorrale Euroopas. Nimelt tegutsevad naised tänapäeval tööturul kõikidel

⁵³ Peale selle rõhutas TGSS, et need töötajad võivad saada töötushüvitist juhul, kui, lisaks asjaolule, et nende töö lõppemine ei toimunud omal soovil, on nad teinud sotsiaalkindlustuse üldskeemi sissemaksid kuue aasta jooksul enne nende liitumist koduabiliste suhtes kohaldatava eriskeemiga. Siiski paistab, et see jätab töötushüvitiste saamise võimaluse alt välja töötajad, kes on alati töötanud koduabilistena.

⁵⁴ Nende eesmärkide koos analüüsimine tundub mulle asjakohane, kuna need on kattuvad ja üksteisega tihedalt seotud.

⁵⁵ Vt eelkõige Geulette, A., *op. cit.*, lk 555.

⁵⁶ Vt eelkõige Tobler, C., *Indirect Discrimination. A Case Study into the Development of the Legal Concept of Indirect Discrimination under EC Law*, *op. cit.*, lk 61 jj ning viidatud õiguskirjandus: „The term “structural discrimination” refers to a type of discrimination with a much more complex nature. Structural discrimination arises from deeply rooted views, opinions and value judgments relied on in a given society or from societal, cultural, economic patterns and structures.“ („Mõiste „struktuurne diskrimineerimine“ viitab palju keerukamat laadi diskrimineerimisele. Struktuurne diskrimineerimine tuleneb teatud ühiskonnas sügavale juurdunud vaatepunktidest, arvamustest ja väärtushinnangutest või ühiskondlikest, kultuurilistest ja majanduslikest muustritest ja struktuuridest.“) Vt seoses rassilise diskrimineerimisega ka ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo (OHCHR) määratlus: „Discrimination can exist explicitly, through institutions, norms and values. [...] Structural discrimination primarily relates to the ways in which common behaviour and equal legislation and norms for everybody can affect, and obscure, discriminatory intent.“ [FR] Kätesaadav järgmisel veebilehel: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Racism/IWG/Session8/MirjanaNajcevska.doc>.

⁵⁷ Selle külje kohta vt eelkõige komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele, ELI tegevuskava aastateks 2017–2019. Soolise palgalõhe vähendamine, COM(2017) 678 final.

tasanditel, ema ja isa koht kaldub olema lapsevanemaks olemise ja laste kasvatamise osas sarnane,⁵⁸ või on olemas uued perestruktuurid, eelkõige üksikvanemaga perekonnad, mis ei vasta enam klassikalisele peremudelile.

78. Teiseks, nagu õiguskirjanduses on märgitud, toob niisuguse käsituse kahest soost isikute võrdsuse kohta, mis tugevdab traditsioonilist mudelit, kus on olemas spetsiaalsed rollid meestele ja naistele, kaasa esmalt selle, et eiratakse naissoost isikute tööalast segregatsiooni ja ebasoodsat olukorda tööturul, „lubades ebavõrdsuse säilimist sotsiaalkindlustuskeemides tüüpiliste ja ebatüüpiliste töötajate vahel“.⁵⁹ Teisalt, „isikuid, kes ei võta üle traditsioonilise tööalase tegevuse mudelit, ja eelkõige „ebatüüpilisi“ töötajaid, peetakse seejärel „tüüpilisest“ töötajast majanduslikult sõltuvateks.“⁶⁰ Niisugune arusaam võrdsusest õigustab mitmesuguste „õiguste perekonnaga sidumise“ vormide säilimist ja arengut.⁶¹

79. Kas neil asjaoludel saab nentida, et analüüsitud eesmärgid ei ole mitte kuidagi seotud soolise diskrimineerimisega?

80. Ma leian, et mitte.

81. Esiteks tundub, et põhjused, mis rajanevad koduabilistele iseloomulikel tunnustel (vähe kvalifitseeritud töötajad, kellele makstakse alampalka) või nende tööandjate tunnustel (perekonnapea), lähtuvad pigem soolistest stereotüüpidest ning seega on neid raske käsitada nii, et need ei ole mitte kuidagi seotud soolise diskrimineerimisega.⁶² TGSS väidab, et kui koduabilised oleks kaitstud töötusrisi eest, oleks nende töötajate jaoks „mugavam“ „vaheldada tegeliku töötamise perioode puhkuseperioodidega, saades töötuskindlustushüvitist, mis innustab pettust“. Kui see mõju oleks neid tunnuseid silmas pidades tõestatud, peaks loogiliselt kõik tööturu teistesse sektoritesse kuuluvad vähe kvalifitseeritud ja alampalka saavad töötajad jääma samuti töötushüvitise saamise võimalusest ilma. See aga nii ei ole.⁶³ Järelikult ei ole minu arvates seost TGSSi esitatud põhjenduste ja põhikohtuasjas käsitletava sättega koduabiliste töötushüvitise saamise võimalusest ilma jätmise vahel.

82. Teiseks põhjendab Hispaania valitsus seda väljajätmist tööhõive taseme säilitamisega koduabiliste tegevusala kategoorias, viidates ühelt poolt sellele, et kõnealust töötajate rühma, mis koosneb enamuses naistest, mõjutab töötus väidetavalt vähem, ning teiselt poolt asjaolule, et selle

⁵⁸ Nagu meenutas kohtujurist Bobek oma ettepanekutes kohtuasjas Syndicat CFTC (C-463/19, EU:C:2020:550, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika) ning kohtuasjas Instituto Nacional de la Seguridad Social (emade pensionilisa) (C-450/18, EU:C:2019:696, punktid 37 ja 38), eelkõige viidates 25. oktoobri 1988. aasta kohtuotsusele komisjon vs. Prantsusmaa (312/86, EU:C:1988:485, punkt 14); 29. novembri 2001. aasta kohtuotsusele Griesmar (C-366/99, EU:C:2001:648, punkt 56); 26. märtsi 2009. aasta kohtuotsusele komisjon vs. Kreeka (C-559/07, EU:C:2009:198, punkt 69) ja 16. juuli 2015. aasta kohtuotsusele Maïstrellis (C-222/14, EU:C:2015:473, punkt 47).

⁵⁹ Vienne, P., ja Wuïame, N., *op. cit.*, lk 24. Vt selle kohta Vogel-Polsky, E., „Genre et droit: les enjeux de la parité“, *Cahiers du GEDISST (Groupe d'étude sur la division sociale et sexuelle du travail)*, nr 17, 1996, *Principes et enjeux de la parité*, lk 11–31: „La ségrégation professionnelle [...] des femmes dans l'économie et le monde du travail trouve ses origines dans la totalité des rapports sociaux de sexe [ou] dans l'imprégnation des stéréotypes véhiculés par la culture, l'éducation, le système scolaire, la famille, les médias [...]“ („Naiste ametialase segregatsiooni tekkepõhjuseks [...] majanduses ja töökeskkonnas on kõik ühiskondlikud sugudevahelised suhted [või] kultuuri, kasvatuse, koolisüsteemi, perekonna ja meedia kaudu levivate stereotüüpide sissejuurdumine“).

⁶⁰ Vienne, P. ja Wuïame, N., *op. cit.*, lk 24.

⁶¹ *Ibid.*, lk 24. Ammendavat analüüsi selle kohta, kuidas Euroopa Liidu seadusandja arendab järk-järgult nais- ja meestöötajate kui lapsevanemate võrdõiguslikkust, vt kohtujurist Bobeki ettepanekus kohtuasjas Syndicat CFTC (C-463/19, EU:C:2020:550, punkt 53 jj).

⁶² Selles osas nähtub komisjoni seisukohtadest, et selleks, et seletada eri liiki töötajate ja iseäranis koduabiliste kaitse puhul kehtivaid erinevusi, on Hispaania õiguskirjanduses viidatud eelkõige asjaolule, et see rühm koosneb peamiselt naistest ning naistel on traditsiooniliselt olemas sotsiaalkindlustus tänu oma peresidemetele. Vt eelkõige Otxoa Crespo, I., *La Seguridad Social del empleo doméstico: evolución y perspectivas*, Universidad del País Vasco – Euskal Herriko Unibertsitatea, 2012, lk 304 ja 305. Kättesaadav järgmisel veebilehel: <https://addi.ehu.es/bitstream/handle/10810/11601/9082-090-2-OtxoaTH.pdf?sequence=6&isAllowed=y>.

⁶³ Hispaania valitsus märkis kohtuistungil esitatud Euroopa Kohtu küsimusele vastates, et erajuhid kuuluvad üldise sotsiaalkindlustuskeemi alla ja teevad töötuskindlustushüvitiseks sissemakseid.

valitsuse hinnangul toob töötuskindlustuse kaitse lisamine koduabiliste suhtes kohaldatavasse eriskeemi paratamatult kaasa maksete suurenemise ning seega ebaseadusliku töötamise levimise. Mina leian aga, et see väljajätmine tugevdab traditsioonilist sotsiaalset arusaama rollidest, võimaldades peale selle mitte üksnes kasutada ära koduabiliste sektoriga liitujate struktuuriliselt nõrgemat seisundit, vaid ka alahinnata selle sektori töötajate töö väärtust,⁶⁴ mida peaks ühiskonnas vastupidi tunnustama ja väärtustama.

83. Neid kaalutlusi arvestades leian, et Hispaania valitsuse ja TGSSi esitatud eesmärgid koduabiliste sektoris tööhõive taseme säilitamise ja selle sektori omaduste kohta või ebaseadusliku töö vastase võitluse kohta ei saa käsitada nii, et need ei ole mitte kuidagi seotud soolise diskrimineerimisega, ning järelikult ei saa nendega põhjendada naissoost isikute diskrimineerimist.

84. Juhuks, kui Euroopa Kohus siiski leiab, et põhikohtuasjas käsitletavas õigusnormis ette nähtud välistamise säte vastab eesmärkidele, mis on õiguspärased ja mis ei ole mitte kuidagi seotud soolise diskrimineerimisega, analüüsin järgnevalt küsimust, kas see tingimus on põhikohtuasjas käsitletava sättega seotud eesmärgi saavutamiseks sobiv ja vajalik.⁶⁵

c) Kas põhikohtuasjas käsitletav säte on proportsionaalne?

1) Sobivus ja vajalikkus

85. Nagu Euroopa Kohus on märkinud, ei ole ebamõistlik, kui liikmesriigi asutused leiavad, et mõni konkreetne meede võib olla asjakohane ja vajalik selleks, et saavutada töötajate sotsiaalkaitse alal välja toodud eesmärgid.⁶⁶ Kuid kas niisugust meedet nagu põhikohtuasjas käsitletavat meedet, millega välistatakse ühe töötajate kategooria, käesoleval juhul koduabiliste puhul, töötushüvitise saamise võimalus, võib pidada sobivaks ja vajalikuks?

86. Olgu meelde tuletatud, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et pelgalt üldistest väidetest, et teatud meede on sobiv tööhõive säilitamiseks ja ebaseadusliku töö vastu võitlemiseks, ei piisa tõendamaks, et põhikohtuasjas kõne all oleva riigisisese sätte eesmärk ei ole mitte kuidagi seotud soolise diskrimineerimisega, ning selliste väidete alusel ei ole võimalik mõistlikult järeldada, et valitud vahendid on selle eesmärgi saavutamiseks sobivad.⁶⁷

87. Seega kerkib küsimus, kas põhikohtuasjas käsitletavat väljajätmise sätet võib pidada nende sotsiaalpoliitika eesmärkide saavutamiseks sobivaks meetmeks.⁶⁸ Selleks peab see säte tõepoolest vastama huvile saavutada see eesmärk ning seda tuleb rakendada kooskõlalises ja süstemaatilises.⁶⁹

⁶⁴ *Travail décent pour les travailleurs domestiques*, Rapport IV(1), Conférence internationale du Travail, Genève, 99e Session, 2010, lk 1–134. Ametialase segregatsiooni kohta vt Rodríguez Escanciano, S., „Condiciones de trabajo y discriminación salarial por razón de sexo“, *Derecho Social de la Unión Europea. Aplicación por el Tribunal de Justicia*, Casas Baamonde; M. E. ja Gil Albuquerque, R. (dir.), Francis Lefebvre, 2019, lk 269–307, eriti lk 280 jj.

⁶⁵ 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Leone (C-173/13, EU:C:2014:2090, punkt 53).

⁶⁶ Vt selle kohta eelkõige 16. oktoobri 2007. aasta kohtuotsus Palacios de la Villa (C-411/05, EU:C:2007:604, punkt 72).

⁶⁷ Vt selle kohta 9. veebruari 1999. aasta kohtuotsus Seymour-Smith ja Perez (C-167/97, EU:C:1999:60, punkt 76); 20. märtsi 2003. aasta kohtuotsus Kutz-Bauer (C-187/00, EU:C:2003:168, punkt 58); 11. septembri 2003. aasta kohtuotsus Steinicke (C-77/02, EU:C:2003:458, punkt 64) ja 5. märtsi 2009. aasta kohtuotsus Age Concern England (C-388/07, EU:C:2009:128, punkt 51).

⁶⁸ Vt käesoleva ettepaneku punktis 65 meenutatud kohtupraktika.

⁶⁹ Vt eelkõige 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Leone (C-173/13, EU:C:2014:2090, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

88. Esimesena on mul kahtlusi selle kohta, kas asjaomase sättega on võimalik saavutada nimetatud õiguspäraseid eesmärke, ning seda käesoleva ettepaneku punktides 77–82 esitatud põhjustel.

89. Teisena leian seoses selle sätte kooskõlalise ja süstemaatilise rakendamise nõudega, et eelotsusetaotluse esitanud kohus võiks kontrollida järgmisi punkte.

90. Esiteks tuleb märkida, et CJ suulistest seisukohtadest nähtub, et ainus töötuskindlustuse kaitse alt välja jäetud töötajate kategooria on koduabilised.

91. Selle kohta märkis TGSS kohtuistungil, et töötuskindlustuse kaitse alt on välja jäetud ka teiste tegevusalade alla kuuluvad isikud, kus kummastki soost isikute osakaal on sarnane, nagu koolitusprogrammides osalejad ja parlamendisaadikud. Ta rõhutas samuti, et teatud rühmadesse kuuluvad isikud ei tee töötuskindlustuse sissemaksid, nimelt äriühingute, ettevõtete või nendega võrdsustatud ühingute juhid ja/või haldajad ning vaimulikud, kes on enamuses meesterahvad. Need näited ei ole ilmselgetel põhjustel asjakohased.⁷⁰

92. Teiseks ilmneb Hispaania valitsuse seisukohtadest, et koduabiliste suhtes kohaldatav eriskeem hõlmab tööõnnetustega ja kutsehaigustega seotud kutsealaseid riske. Seega tuleb kontrollida, kas pettuserisk on tööpoolest suurem või kontrollide läbiviimine tööpoolest raskem töötuskindlustushüvitiste puhul, millest koduabilised on ilma jäetud, kui teiste hüvitiste puhul, millele on nendel töötajatel õigus.⁷¹

93. Kolmandaks jagan komisjoni arvamust, et kontrollida tuleb ebaseadusliku töö ja pettuse vastu võitlemiseks valitud meetme rangust. Olen nimelt seisukohal, et see, et üks töötajate kategooria, nagu koduabilised, jäetakse täielikult töötuskindlustuse kaitse alt välja, ei tundu „sotsiaalkaitse“ meetmena nendele töötajatele kasulik. Seega on mul raske ette kujutada, kuidas niisugust väljajätmise sätet nagu põhikohtuasjas käsitletavat sätet, mille eesmärk on väidetavalt võidelda ebaseadusliku töö vastu, kuid mis tundub suurendavat selle töötajate kategooria sotsiaalselt abitut olukorda, võiks pidada kooskõlaliseks. Asi oleks teisiti niisuguse ebaseadusliku töö vastu võitlemise meetme puhul, mille eesmärk on kontrollida töötushüvitiste pettuse teel saamist – see oleks kooskõlas koduabiliste sotsiaalkaitse eesmärgiga ega seaks neid ebasoodsasse olukorda.⁷²

94. Neljandaks, selles osas, mis puudutab konkreetselt TGSSi väidetud seost maksete suurenemise ja ebaseadusliku töö vahel,⁷³ siis tema kirjalikest seisukohtadest ilmneb, et koduabiliste suhtes kohaldatava eriskeemi loomine, mis lõimiti 2012. aastal üldskeemi,⁷⁴ tõi vastupidi kaasa nende töötajate kindlustusega liitumise märkimisväärse kasvu,⁷⁵ tuues nõnda päevavalgele varasema ebaseadusliku töö.⁷⁶ Seega ei saa tuvastada põhjuslikku seost maksete suurenemise ja ebaseadusliku töö vahel.

⁷⁰ Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 81.

⁷¹ Hispaania valitsuse suulistest seisukohtadest ilmneb, et see skeem hõlmab ka raseduse, imetamise, sünnituse ja isadusega seotud riske ning surma ja toitjakaotuse riske.

⁷² Komisjon toob näiteks Prantsusmaal ja Belgias kasutusel oleva teenuste maksetšeki, teatud tööandjate täieliku või osalise maksuvabastuse või maksude vähendamise ning maksuvabastused ja –soodustused.

⁷³ Vt käesoleva ettepaneku punkt 75.

⁷⁴ Kuninga 14. novembri 2011. aasta dekreet 1620/2011 koduteenuste erilaadse töösuhte reguleerimise kohta (Real Decreto 1620/2011 por el que se regula la relación laboral de carácter especial del servicio del hogar familiar) (BOE nr 277, 17.11.2011, lk 119046).

⁷⁵ Selle kohta märkis CJ kohtuistungil, et 2012. aastal kasvas nende töötajate sotsiaalkindlustusega liitumise arv 296 949 töötajalt 414 453 töötajani.

⁷⁶ Oma kirjalikes seisukohtades märkis TGSS siiski, et kindlustatute arv vähenes seejärel aastatel 2012–2019.

95. Viiendaks tekib küsimus, kas asjaolu, et töökohaks on tööandja elukoht, põhjendab asjaomase väljajätmismeetme valikut. Seega oleks asjakohane kontrollida, kui suur on töökoha mõju sellele valikule. Kuidas nimelt asjaolu, et teenuste osutamine toimub tööandja elukohas, võib tuua kaasa selle, et koduabilistele antavate hüvitiste hulgast jäetakse välja töötushüvitis, kuid ei jäeta välja muid sotsiaaltoetusi, mida neil töötajatel on õigus saada, nagu tööõnnetuse puhul saadavat hüvitist või haigushüvitist?

96. Sama teemat jätkates võiks eelotsusetaotluse esitanud kohus süstemaatilise aspekti osas samuti kontrollida, kas töötushüvitise puhul mõjutab töökoht teiste töötajate olukorda, kelle töökohaks on samuti tööandja elukoht (aednikud, eraautojuhid jne) või nende endi elukoht (füüsilisest isikust ettevõtjad), samamoodi kui koduabiliste olukorda.⁷⁷ Sellega seoses tekib ka küsimus, millised on elukohas ja ettevõttes läbiviidava kontrolli suhtes kehtivad nõuded.⁷⁸

97. Viimasena, kuuendaks, oleks asjakohane teada, kas koduabilistele on antud õigus saada muid sotsiaaltoetusi, mis võiksid kompenseerida töötuskindlustuse kaitse puudumist.⁷⁹ CJ väitis selle kohta kohtuistungil vastuseks Euroopa Kohtu esitatud küsimusele, et mitte üksnes ei ole olemas muid hüvitisi, mis võiksid kompenseerida selle riski eest kaitse puudumist, vaid lisaks toob selle kaitse alt välja jätmine kaasa selle, et koduabilised jäävad ilma õigusest muudele hüvitistele, nagu püsiva töövõimetuse hüvitisele.⁸⁰

98. Selle kohta väidavad Hispaania valitsus ja TGSS, et hiljuti kehtestati koduabiliste suhtes kohaldatava erikorra alla kuuluvatele kindlustatutele erakorraline tegevuse puudumise toetus⁸¹ nendele kindlustatutele, kelle tegevuse maht vähenes või kes lõpetasid tegevuse Covid-19 pandeemia põhjustatud tervisekriisi tõttu. Tuleb aga märkida, et see erakorraline toetus on ajutine. Oma kirjalikes seisukohtades märgib TGSS ise, et see toetus „jääb kehtima ühe kuu jooksul (alates õiguse tekkimise kuupäevast) ning seda aega võib pikendada ühe kuu kaupa kuninga dekreetseaduse vastuvõtmise teel“.

99. Eespool esitatud kaalutlusi arvestades olen seisukohal, et põhikohtuasjas käsitletav säte ei paista olevat sobiv ebaseadusliku töö ja pettuse vastase võitluse ning tööhõive taseme säilitamise eesmärkide saavutamiseks, kuna see säte ei vasta tõeliselt huvile saavutada see eesmärk ning seda ei rakendata kooskõllaliselt ja süstemaatiliselt.⁸²

100. Sellest tulenevalt leian, et kuna põhikohtuasjas käsitletavas õigusnormis ette nähtud väljajätmise säte keelab täielikult kõikidele koduabilistele võimaluse saada töötushüvitist, läheb see kaugemale sellest, mis on seatud eesmärkide saavutamiseks vajalik.

⁷⁷ Nagu ma tõin välja käesoleva ettepaneku 63. joonealuses märkuses, märkis Hispaania valitsus kohtuistungil esitatud Euroopa Kohtu küsimusele, et eraautojuhid teevad töötuskindlustusmaksid.

⁷⁸ Komisjon viitab oma kirjalikes märkustes komisjonile esitatud parlamendi küsimusele (P-128/2020), mille esitasid Euroopa Parlamendi hispaanlastest saadikud ja milles märgiti, et selles osas, mis puudutab võimalust kontrollida pettuste tuvastamiseks elukohti, „on Tribunal Supremo [Hispaania kõrgeim kohus] seadnud samad tingimused (pettusele viitavad asjaolud, vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtted) nii ettevõtte kui ka elukoha kontrollimiseks“. Kätesaadav veebilehel aadressil: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/P-9-2020-000128_EN.html.

⁷⁹ Selle kohta selgitas TGSS kohtuistungil, et ajutise töövõimetuse hüvitis on soodsam, kuna seda makstakse mitte alates 15. päevast, vaid alates 9. päevast.

⁸⁰ Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kui koduabiliste töö lõppeb nendest mitteolenevatel põhjustel, tuleneb võimatus saada töötushüvitist ka võimatus saada muid sotsiaaltoetusi, mis on seotud selle hüvitise saamise õiguse lõppemisega. Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punkt 16.

⁸¹ Kuninga 31. märtsi 2020. aasta dekreetseadus 11/2020 täiendavate kiireloomuliste meetmete vastuvõtmise kohta sotsiaal- ja majandusvaldkonnas COVID-19-ga toimetulemiseks (Real Decreto-ley 11/2020 por el que se adoptan medidas urgentes complementarias en el ámbito social y económico para hacer frente al COVID-19 (BOE nr 91, 1.4.2020), artikkel 30.

⁸² Vt eelkõige 17. juuli 2014. aasta kohtuotsus Leone (C-173/13, EU:C:2014:2090, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).

2) *Vahekokkuvõte*

101. Olen seisukohal, et põhikohtuasjas käsitletav säte sisaldab direktiivi 79/7 artikli 4 lõike 1 tähenduses kaudset diskrimineerimist, kuna see ei ole põhjendatud objektiivsete asjaoludega, mis ei ole mitte kuidagi seotud soolise diskrimineerimisega.

4. *Lisamärkused*

102. Oma analüüsi lõpetuseks soovin välja tuua kaks järgmist asjaolu.

103. Esiteks tuleneb komisjoni kirjalikest ning CJ suulistest seisukohtadest, et kuninga 14. novembri 2011. aasta dekreet 1620/2011 sätestab teises lisaättes, et tööministeerium moodustab ekspertgrupi, et koostada enne 31. detsembrist 2012 aruanne, mis käsitleb eelkõige seda, kas „on võimalik kestvalt luua niisugune töötuskaitse skeem, mis on kohandatud koduabiteenuste eripäradega ning mis tagab sissemaksete tegemise, solidaarsuse ja rahalise jätkusuutlikkuse põhimõtete täitmise“. Nii komisjon kui ka CJ rõhutasid, et seni ei paista seda sätet olevat rakendatud.

104. Teiseks näeb Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni 16. juunil 2011 heaks kiidetud koduabilisi käsitleva konventsiooni nr 189 artikkel 14 ette, et „[k]õik liikmed peavad vastavalt riigisisestele õigusnormidele ja koduabitöö eripärasid asjakohaselt arvestades võtma sobivad meetmed tagamaks, et koduabiliste suhtes kehtiksid sotsiaalkindlustuse valdkonnas [...] tingimused, mis ei oleks ebasoodsamad kui need, mis kehtivad kõikide töötajate suhtes“. Komisjon märgib, et kuigi Hispaania Kuningriik ei ole seda konventsiooni veel ratifitseerinud, on ta siiski Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni liige.⁸³

V. *Ettepanek*

105. Esitatud kaalutlustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n^o2 de Vigo (Vigo halduskohus nr 2, Hispaania) esitatud eelotsuse küsimusele järgmiselt:

Nõukogu 19. detsembri 1978. aasta direktiivi 79/7/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte järkjärgulise rakendamise kohta sotsiaalkindlustuse valdkonnas artikli 4 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisene säte, millega jäetakse riikliku sotsiaalkindlustuskeemiga koduabilistele antavate hüvitiste hulgast välja töötushüvitis, kui on tuvastatud, et need töötajad on peaaegu eranditult naised.

⁸³ Hispaania valitsus märkis selle kohta kohtuistungil, et nimetatud konventsiooni ratifitseerimiseks vajalikke toiminguid on alustatud ning nende tulemusena võidakse tunnustada koduabiliste õigust töötuskaitsele.